

Insektsvärmarna ökar och i höst vänta

Det varmare klimatet för med sig nya utmaningar för växtskyddet. Redan nu finns det behov av förändringar i växtskyddsrekommendationerna, bland annat på grund av att insektsvärmar blivit vanligare och det finns misstankar om att vissa skadegörare kan övervintra då vintrarna blir varmare. I höst väntas också sorkstammen bli rekordstor i sydväst.

Gammafly och kålmal är två exempel på insekter som åstadkommit stora skador, då de svärmat de senaste åren.

Förutom de svärmande insekterna kan lokala skadegörare ha nytta av det varmare klimatet och den längre växtperioden, om de hinner producera flera generationer under en växtperiod. Såna här skadegörare är bland annat kålflugor, kålmalar, loppor och flera sorters fjärilar.

Det varmare klimatet medför också varmare vintrar som kan göra det möjligt för insekter att övervintra. Det finns misstankar om att kålmalen kan övervintra, men ännu inga vetenskapliga bevis.

Den värsta skadegöraren på potatis, potatiscystnematod, förekommer för närvarande i södra och mellersta Finland, men klimatuppvärmningen väntas medföra att den sprider sig ända till Lappland. Andra exempel på möjliga nya skadeinsekter som får fotfäste är koloradobaggen, den är ännu en främmande art, och morotsbladloppan som sprider sig norrut.

Anne Nissinen på Luke håller på att ta fram en uppdaterad prognos för lilla

Skogssork. Foto: Wikipedia

kålflugan och morotsflugans förekomst i år, baserade på tidigare modeller.

Bredare uppföljning av skadegörare

I nuläget har uppföljningen av skadegörare koncentrerats till våren eller under en specifik period av växtperioden. Det här innebär att andra generationen av skadegörare, som ofta drabbar grönsaksodlingar, inte uppmärksammas.

Angrepp under slutet av sommaren drabbar skörden som håller på att mogna

och är tråkiga när de överraskar. Ett exempel är kålmalens larver som kryper in i kålhuvuden och gör att man måste skala bort många yttre blad, när kålen ska göras klar för försäljning.

Det är svårt att få bort larverna från broccoli och blomkål.

Sallat kan drabbas av den allmänna skadegöraren gammalfly och då stryker hastigt hela fältet med. Insektnät eller fiberduk kan vara till hjälp, men det gäller att vara noga med att använda dem vid rätt tidpunkt.

En ny skadegörare på äpple har påträffats i Finland –

En ny fjärilsart, *Grapholita inopinata* har påträffats i Finland. Arten är en betydande skadegörare på äpple i de östra delarna av Ryssland och den hör enligt växtsundhetslagstiftningen till karantänsskadegörarna.

Fyndet är det första i Finland och veterligen i hela EU, så det rör sig om en betydande observation. Fyndet gjordes av en fjärilsfantast i en feromonfälla år 2019, till Livsmedelsverket kom den in för verifiering i maj 2021.

Ännu vet man inte hur betydande växtskadegörare *Grapholita inopinata* är

i Finland och i hurdan omfattning den förekommer här. Skadorna *Grapholita inopinata* orsakar påminner om de skador äppelvecklaren orsakar.

En vuxen *Grapholita inopinata* är mindre än äppelvecklaren, brunlångsig till färgen och cirka 1 cm lång. Eftersom den är så liten är *Grapholita inopinata* svår att få syn

as sorktopp

Sorkvarning!

Sorkförekomsten går att förutspå i cykler och nästa topp infaller i höst. Det finns allt som allt 11 olika sorkarter i Finland. Skogssorken hör till de arter där stammens storlek varierar kraftigt. De lägsta förekomsterna beräknas till 0-1 individer per hektar och som mest upp till 50 individer. Störst väntas sorkstammen bli i sydväst, men regionala variationer kan förekomma.

Växtperiodens översikter på onsdagar

ProAgrias rådgivare och Lukes forskare möts varje vecka för att diskutera hur växtskyddsläget ser ut och utbyta annan nyttig information som berör trädgårdsbranschen.

Luke publicerar information om läget i växtskyddsspalten i Maaseudun Tulevaisuus och Puutarha ja Kauppa-tidningen. Dessutom finns det aktuell information på följande ställen:

Maatalousinfo <https://maatalousinfo.luke.fi/>

KasKas – mobiilpalvelu <https://www.luke.fi/mt-kaskas-palvelussa-tietoa-tuottavat-kansalaiset/>

Växthälsoguiden för frilandsgrönsaker och IPM-guiden för potatis uppdateras som bäst och de ska inte heller användas för att söka information från TUKES växtskyddsregister. Tukes håller på att uppdatera sitt register och när uppdateringen är klar kommer IPM-guiderna att uppdateras. Meningen är att guiderna ska översättas till svenska nästa höst. Luke har fått finansiering från Rikala siftelsen för översättningsarbetet.

Text: Marja Aaltonen, Naturskyddsinstitutet Luke

Smaragdgrön asksmalpraktbagge har spritt sig till S:t Petersburg – korsar den gränsen till Finland?

Den smaragdgröna asksmalpraktbaggen *Agrilus planipennis* är en skalbagge som angriper askar och som spritt sig från Asien till den västra delen av Ryssland.

År 2020 påträffades denna karantänskadegörare i S:t Petersburg, dit den sannolikt kommit med trafiken, trävirke eller växter. Det är möjligt att den sprider sig vidare till Finland antingen på samma sätt som fripassagerare eller på naturlig väg.

Smaragdgrön asksmalpraktbagge betraktas som ett betydande hot mot askträden i hela Europa. Baggens larver skadar värdväxterna genom att gräva omfattande gångar under barken. Det leder till att grenarna torkar och ofta dör hela trädet. Arten är omöjligt att åtskilja från andra praktbaggar med blotta ögat, utan identifieringen sker alltid i ett laboratorium.

Värdväxter för den smaragdgröna asksmalpraktbaggen är askar, japansk och manchurisk valnöt, almarten *Ulmus davidiana* och japansk vingnöt.

Den smaragdgröna asksmalpraktbaggen kan också sprida sig på naturlig väg genom att flyga långa sträckor. Vad vi för närvarande vet har baggen ändå inte på senare år spritt sig från den ryska staden Tver norrut.

Till S:t Petersburg har den sannolikt kommit med trafiken, trävirke eller växter och för närvarande betraktas det som det mest sannolika spridningssättet också till Finland. För att förhindra den smaragdgröna asksmalpraktbaggen från att sprida sig till Finland får inget trävirke och inga växter införas från Ryssland

Värdväxter

Askar (*Fraxinus spp.*)
Japansk valnöt (*Juglans ailantifolia*)
Manchurisk valnöt (*Juglans mandshurica*)
Almarten *Ulmus davidiana* (inkl. japansk alm)
Japansk vingnöt (*Pterocarya rhoifolia*)

Utbredning

Kanada, USA
Kina, Japan, Sydkorea, Nordkorea, Ryssland, Mongoliet, Taiwan

Kännetecken

Den fullvuxna skalbaggen är 8,5–14,0 mm lång och 3,1–3,4 mm bred.

Kroppen är smal, ryggsidan platt och buksidan välvd. Storögd. Den fullvuxna skalbaggen är metalliskt grön. Larven är gräddvit, platt, bred och segmenterad.

utan ett av myndigheterna beviljat växtsundhetscertifikat

Livsmedelsverket kartlägger förekomsten av smaragdgrön asksmalpraktbagge särskilt i sydöstra Finland med hjälp av fällor och okulära kartläggningar. Om smaragdgrön asksmalpraktbaggen påträffas, bestämmer Livsmedelsverket om åtgärder för att utrota skadegöraren.

Grapholita inopinata är en ny art i hela EU

på och den vuxna fjärilen eller skadorna som larverna orsakar är svåra att skilja från äppelvecklarens med blotta ögat. I Finland förekommer också andra fjärilsarter som till sitt utseende påminner om *Grapholita inopinata*.

Livsmedelsverket och Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf kartlägger

under året 2021 artens utbredning i Finland.

Efter kartläggningen kan man också bättre bedöma varifrån den år 2021 påträffade individen härstammar. Det är möjligt att arten naturligt spritt sig från den östra delen av Ryssland till den västra och därmed till Finland. Vecklare kan också sprida sig från ett område till ett annat

med människans bistånd med frukter och plantor. Det är viktigt att frukter eller plantor inte införs från Ryssland utan ett av myndigheterna beviljat växtsundhetscertifikat. På så sätt kan man förhindra att *Grapholita inopinata* och många andra karantänskadegörare sprids.